

Datum: 2023-05-16

Dokumentansvarig tjänsteperson: Madeleine Wahlund,
Tillväxt- och utvecklingsavdelningen kommunledningskontoret

Följs upp: 2024-03-29

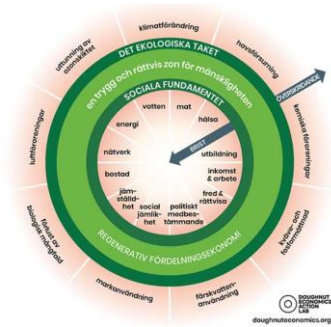
Hållbarhets- redovisning 2022

Tomelilla
kommun

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Hållbarhetsarbetet i Tomelilla kommun	3
2.1	Livskvalitetsprogrammet	3
2.2	Munkmodellen.....	4
3	Uppföljning av livskvalitetsmålen	6
3.1	Social grund.....	6
	Hälsa.....	6
	Bostad.....	6
	Vatten.....	7
	Mat	7
	Nätverk.....	8
	Mobilitet.....	9
	Kultur.....	10
	Fred & rättvisa.....	11
	Social jämlikhet	11
	Politiskt medbestämmande	12
	Jämställdhet.....	12
	Inkomst & arbete	12
	Utbildning	13
	Energi.....	13
3.2	Ekologiskt tak.....	15
	Vattentillgång	15
	Markanvändning.....	15
	Koldioxidinlagring	16
	Biodiversitet.....	17
	Energiproduktion	17
	Klimatförändringar	18
	Luftkvalitet.....	19
	Avfall & konsumtion.....	19
4	Fokus för 2023 och framåt	21
4.1	Sociala grunden	21
4.2	Ekologiska taket.....	21
5	Uppföljning Agenda 2030	22
6	Uppföljning Miljö och Klimat	28

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

1 Inledning

”En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”. - Brundtlandrapporten 1987.

Förvaltningen arbetar dagligen, både i det stora och lilla för att uppnå en hållbar framtid. Ett arbete som under de senaste åren har intensifierats och blivit mer nödvändigt för utvecklingen av kommunen. Ett arbete som sker i samverkan, inte bara inom förvaltningen utan även med näringsliv, föreningar och andra offentliga aktörer både lokalt och nationellt. I rapporten redovisas ett urval av det hållbarhetsarbete som pågår i förvaltningen, samt analyser för 2022. Först presenteras de styrdokument, arbetssätt och mål som leder vårt arbete inom hållbarhetsområdet. För att visa hur vi går från ord till handling lyfter vi sedan fram ett urval av aktiviteter, projekt, statistik och resultat av det gångna årets hållbarhetsarbete. Efter det följer förslag till fokus för kommande år. Avslutningsvis redovisar vi en uppföljning av nyckeltal kopplat till de globala hållbarhetsmålen för Agenda 2030 samt uppföljningen av nyckeltal för Sveriges miljömål. För årets hållbarhetsrapport har strukturen vidareutvecklats och metoden för insamling av underlag arbetat om. Detta arbete kommer fortsätta under 2023 för att skapa en enklare process och tydligare kommunikation om kommunens hållbarhetsarbete.

2 Hållbarhetsarbetet i Tomelilla kommun

2.1 Livskvalitetsprogrammet

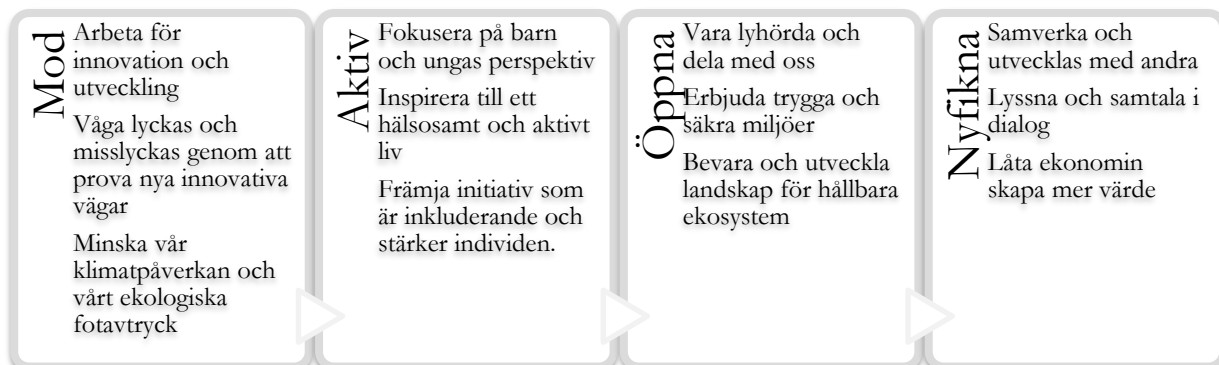
Livskvalitetsprogrammet för Tomelilla 2030 är kommunens styrdokument för miljö och folkhälsa. Det ger riktningen för kommunens hållbarhetsarbete till 2030. Programmet ersätter tidigare miljömålsprogram och förtydligar arbetet med folkhälsa, de sociala aspekterna och trygghetsskapande åtgärder, samt kopplas till Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen.

I arbetet vill vi inkludera, engagera och inspirera invånare, föreningar, näringsliv och andra kommuner. Tillsammans tar vi alla ansvar för samhällets utveckling och människorna som bor här eller som besöker oss. Med hänsyn till omvärldsfaktorer pekas viljeriktning och prioriteringar för framtiden ut.

Viljeinriktningarna är kopplade till vårt förhållningssätt i arbetet med att uppnå intentionerna med programmet. Vi vill vara modiga, öppna, aktiva och nyfikna i vårt

arbete med livskvalitet och hållbar utveckling. Tillsammans identifierar vi utmaningar och prioriterar område vi vill förbättra, ”vi vill därför”. För varje prioritering finns ett antal förbättringsområden, ”så här gör vi”, dessa kan vara speciella initiativ som kan syfta till att öka satsningar, skapar förutsättningar och minska konsekvenser.

Strategiska livskvalitetsmål

Programmet pekar inte ut konkreta åtgärder och aktiviteter, detta ansvarar respektive nämnd och verksamhet inom sitt område för att lyfta fram. Andra styrdokument såsom Tomellillas energi- och klimatplan för 2020–2025 bidrar även till att styra arbetet och uppfylla målen i livskvalitetsprogrammet. Alla behöver vara en del av pusslet för att uppnå en hållbar utveckling och ingen ska lämnas utanför i arbetet. Genom att lyfta in det i verksamhetsplanerna, i de ekonomiska redovisningarna samt i en årlig hållbarhetsredovisning kan programmet hållas levande och aktuellt. Genom att följa omvärldstrender och de resultat som redovisas i rapporter kan rätt åtgärder sättas in i rätt tid för att styra arbetet mot kommunens strävan att bli en *kreativ och hållbar bit av Skåne*.

2.2 Munkmodellen

I årets hållbarhetsredovisning använder vi munkmodellen som utgångspunkt för att utvärdera kommunens hållbarhetsarbete. Vi utgår från de lokala målen i livskvalitetsprogrammet och de globala Agenda 2030 målen. Munkmodellen (doughnut-modellen) är ett nytt sätt att visualisera ekonomi. Namnet har den fått eftersom den bildsätts med en munkliknade cirkel. Munkekonomi är ett sätt att flytta målet från en linjär ekonomi till ett samhälle som frodas inom de ekologiska gränserna. Till grund för modellens parametrar ligger Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen. Ett samhälle anses välmående när de tolv sociala grundvillkoren uppfylls utan att de nio ekologiska gränserna överskrids. Detta visualiseras i munkmodellen med det gröna området mellan den innersta och yttersta ringen.

Modellen kan ses som en kompass för mänsklig välfärd med målet att uppnå alla människors behov inom gränsen för planetens resurser. Genom ett så kallat stadsporträtt kan vi bryta ut delar av munken och se på kommunen genom fyra olika linser: lokal och global social hållbarhet, samt lokal och global ekologisk hållbarhet. Det kan göras utifrån olika teman såsom barns rättigheter eller livsmedelsförsörjning.

3 Uppföljning av livskvalitetsmålen

3.1 Social grund

Hälsa

För att uppnå det tredje globala hållbarhetsmålet – Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar arbetar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål att ge förutsättningar att skapa livskvalitet utifrån invånarnas egna resurser och förmåga.

WHO definierar hälsa som ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. För att ge invånarna förutsättningar för god hälsa så finns t ex bibliotek med alla dess aktiviteter, preventiva åtgärder för psykisk ohälsa så som ”café för psykisk hälsa”, REBUS verksamhet med Häng med oss ut, återhämtningscafé osv. Under 2022 har skapandet av mötesplatser, trygghet och rörelse varit i fokus när bl.a. torget, lekplatser och nya bostadsområden byggts.

Aktiviteter under 2022

- **Nya naturliga mötesplatser:** Naturliga mötesplatser skapas då Österlenhem bygger om utemiljöerna, kvarteret Heimdal påbörjades i slutet av året. Under planeringen av nya området i Brösarp har det skapats mötesplats för både gammal som ung.
- **Tomelilla torg:** Torget i Tomelilla byggdes om för att öka trygghetskänslan, skapa naturliga mötesplatser och inbjuda till rörelse.
- **Lekplatser:** Barnens naturliga mötesplats är lekplatserna där även rörelseglädje skapas. Senaste åren har flera lekplatser restaurerats runt om i kommunen och i år har två nya lekplatser i Tomelilla tätort invigts.

Bostad

För att uppnå det elfte globala hållbarhetsmålet om hållbara städer och samhällen, arbetar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål om att lyfta in ”mjuka värden” i den kommunala planeringen och har en aktiv dialog för att möta behoven. Med en hög servicenivå vill vi göra det enkelt för de som bor och verkar i kommunen samt för de som besöker kommunen och dess verksamheter. Under året har hållbart byggande varit i fokus och flera områden planeras för med höga klimat- och miljöambitioner.

Aktiviteter under 2022

- **Det gröna Ullstorp:** Område för utbyggnad av bostäder har identifierats i Ullstorp som redan finns utpekad i kommunens översiktsplan. Utredning av lämplighet att bygga bostäder i detta oexploaterade område med höga naturvärde behövs och kommer prövas genom arkitekttävling, miljökonsekvensbeskrivning och planprogram.
- **Hållbara bostäder i Brösarp:** Österlenhem planerar ett nytt område i Brösarp där man bygger med hållbart grönt fokus bl.a. genom värme från marken, el från solen, trästomme, klimatkompenserad betong i plattan, dialog med SPF och

- byalaget om önskemål samt plats för lek och umgänge i området. Samma hållbara fokus finns när ytterområdena byggs om, 2022 var det dags för kvarteret Heimdal där grönyrtorna ska binda samma lekplatser, odlingslådor och ytor där gammal som ung kan mötas. Växterna väljs för att öka biodiversiteten och skapa mat för både de små pollinatörerna och de stora människorna i form av frukt och bär.
- **Vägledning för hållbart byggande:** Kommunen har tagit fram en vägledning för hållbart byggande som består av sex principer som utgår från lokalt antagna strategidokument och Agenda 2030. Till vägledningen hör en checklista där konkreta exempel ges på aktiviteter som externa byggherrar kan tillämpa för att leva upp till principerna. Intentionen är både att stärka kommunens befintliga hållbarhetsarbete och att öppna upp till en dialog mellan kommunen och externa byggaktörer kring hur vi tillsammans kan öka hållbarheten i varje projekt.

Vatten

För att uppnå det sjätte globala hållbarhetsmålet – Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla arbetar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål där vi skyddar och skapar natur- och vattentjänster som utgör höga natur- och rekreationsvärde för invånare och besökare. Kommunen har tillsammans med Simrishamns kommun det gemensamma driftsföretaget Österlen VA. De ser till att alla hushåll och verksamheter i sydöstra Skåne har dricksvatten av hög kvalitet i sin kran och att varje anslutning till avlopps nätet är säker för både människa och miljö.

Aktiviteter under 2022

- **Relining:** De stora avloppsledningarna i Tomelilla tätort har förnyats genom så kallad relining. Tekniken med relining är både tidsbesparande och bra för miljön jämfört med vanlig grävning och innebär att man för in nytt innerfoder som har en livslängd på drygt 100 år.
- **Vattentjänster:** Kommunens arbete för att återskapa våtmarker sker t.ex. genom sin delaktighet i både Österlens- och NKT Vattenråd där flera vattenvårdsprojekt genomfördes och planerades.

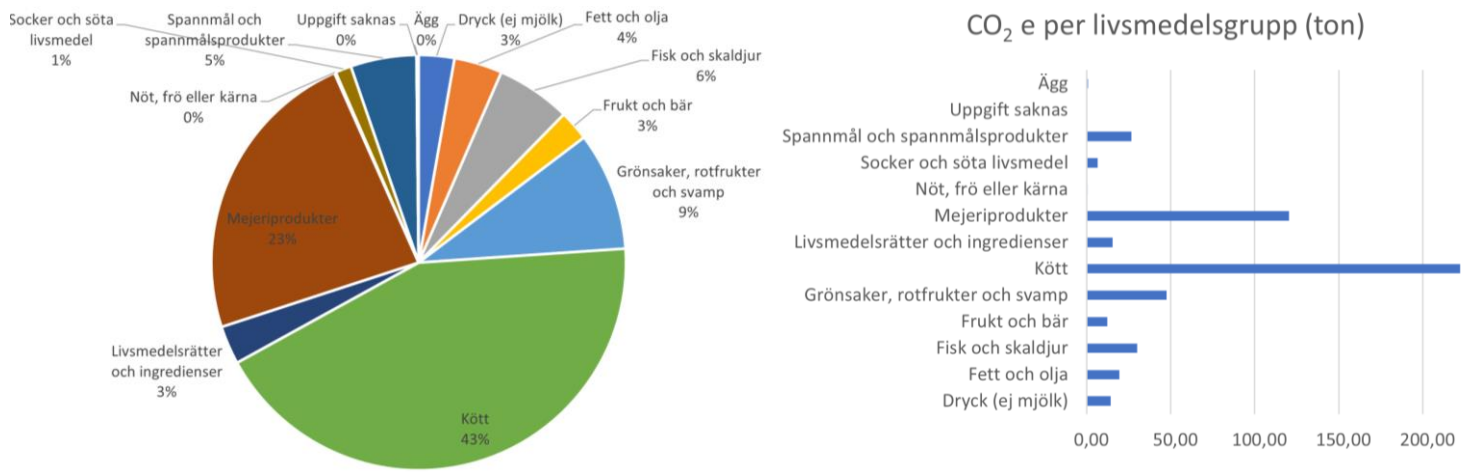

Mat

För att uppnå det andra globala hållbarhetsmålet – Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk så arbetar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål om att se helheten i matkulturen och stötta utvecklingen i hela kedjan.

Aktiviteter under 2022

- **Livsmedel:** Majoriteten av kommunorganisationens livsmedelskonsumtion används inom skola, vård och omsorg. Under 2022 stod utsläppen från inköpta livsmedel för 515 782 kg CO₂ ekvivalenter. Figur 1 visar utsläppen fördelat per livsmedelsgrupp. Cirka 43% av klimatpåverkan från kommunorganisationens livsmedelsanvändning orsakas av köttkonsumtionen. Tillsammans stod mejeriprodukter och köttprodukter för 66% av kommunorganisationens utsläpp från livsmedel under 2022 (se figur 2).

Figur 1. Procent av Co2 utsläpp per livsmedel inköpt till Tomelilla kommunorganisation
 Figur 2. Co2e (ton) per livsmedelsgrupp inköpt till Tomelilla kommunorganisation

- **Livsmedelsförsörjning:** För att trygga livsmedelsförsörjningen fortsätter kommunen arbeta på att öka antalet lokala leverantörer genom olika projekt. ”Goda lokala livsmedelskedjor” är ett projekt som fortlöper och har utökats med en lokal leverantör av nötkött vilket innebär totalt nio lokala leverantörer. ”En god granne, Brösarpsmodellen” gick mot sitt slut och hade en sista provsmakning i Brösarp på det särskilda boendet Brinkehem.
- **Nytt recept för matsystemet:** Ett nytt recept för matsystemet är en långsiktig insats för att möta de system- och policyutmaningar som hindrar innovation och omställning inom matområdet. Den ska bidra till att nyckelaktörer tillsammans bygger kapacitet och förutsättningar för innovation och hållbarhet i den svenska livsmedelskedjan. Projektet beviljades och inleddes men kommer framför allt arbetas med under 2023.

Nätverk

För att uppnå det elfte globala hållbarhetsmålets tredje delmål om att skapa en inkluderande och hållbar urbanisering så arbetar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål om att möjliggöra användandet av både fysiska och digitala mötesplatser för dialog, samtal och aktiviteter.

Vi använder varandras tillgångar som en gemensam resurs och skapar tillsammans hållbar utveckling, attraktivitet och tillväxt för hela Skåne. Vi är medvetna om omvärldsfaktorer och megatrender som påverkar oss och bidrar till utveckling. Under året har det byggts för både de digitala och fysiska mötena.

Aktiviteter under 2022

- **Fiber:** Kommunen bedriver inte egna utbyggnadsprojekt av fibernätet utan samverkar löpande med bredbandsaktörer. T ex så har Teleservice fått beviljat bredbandsbidrag 2022 för att förtäta fibernät mellan Lunnarp och Smedstorp samt Övraby. Detta projekt beräknas pågå fram till 2025.
- **Digitala tjänster:** ”Digital kommunal service i Tomelilla” är ett projekt där det har byggts upp e-tjänster för att det ska vara lätt att vara i kontakt med kommunen. Genom att använda digitala tjänster först blir det hållbarhetseffekter med mindre resande, mindre pappersarbete osv. Projektet har delats upp i tre

- delmål; utveckla ett kostnadseffektivt digitalt nav, e-tjänster i kombination med automatisering, förebygga digitalt utanförskap.
- **Mötesplatser:** Även under denna punkt är de mötesplatser som byggs och restaureras av kommunen och Österlenhem viktiga för att uppnå målen.
- **Nätverksbaserat:** För att få inspiration, utbyta kunskaper och följa vad som sker utanför kommunen sker en del av arbetet via olika nätverk; globala nätverket DEAL, Healthy Cities m.fl.

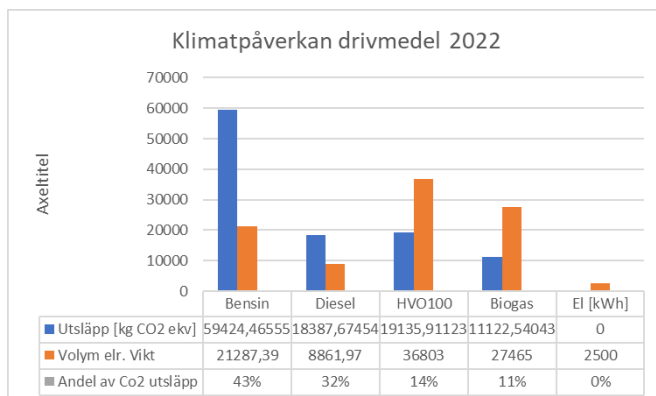

Mobilitet

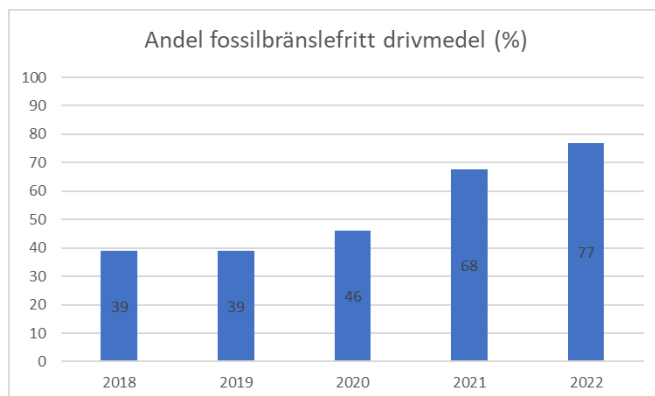
För att uppnå det elfte globala hållbarhetsmålets andra delmål om att tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla så jobbar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål om att främja mobilitetslösningar med ett hållbart resande och förändrat beteende i fokus. Kommunorganisationens fordon och maskiner byts ut efterhand för att passa organisationens tydliga riktning mot en hållbar framtid.

Aktiviteter under 2022

- **Drivmedel:** Antalet personbilar och lätta lastbilar i kommunorganisationen (exklusive kommunala bolag) som primärt drivs av fossilfria drivmedel har ökat från 8% till 74% mellan 2015 och 2022. Trots att endast 16% av fordonen drivs av fossila drivmedel står bensinbilar, dieslbilar och bensindrivna laddhybrider för 65% av de totala utsläppen från drivmedel för kommunförvaltningens fordon (se figur 3). Därutöver står HVO100 och biogas för 14 % respektive 11% av utsläppen. Andelen fossilbränslefritt drivmedel har ökat markant från 39% år 2018 till 77% år 2022 då förvaltningen arbetat fokuserat på att öka andelen fossilfria drivmedel (se figur 4).

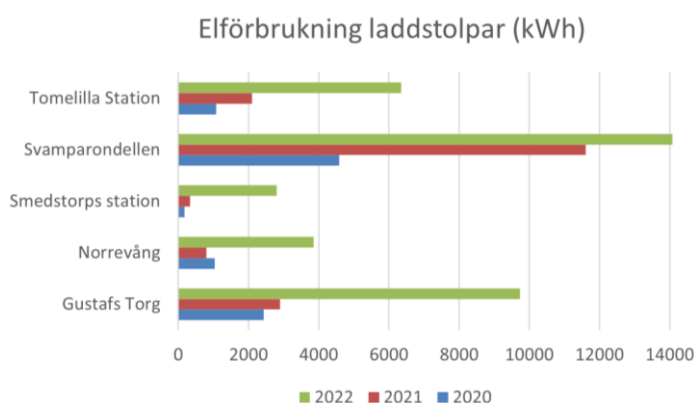

Figur 3. Klimatpåverkan från inköpt drivmedel för Tomelilla kommunorganisation 2022.

Figur 4. Andel fossilbränslefritt drivmedel förbrukat i Tomelilla kommunorganisation.

- **Laddstolpar:** Förvaltningen äger totalt sex laddstolpar, varav en snabbladdare och fem semisnabbladdare. Försäljning av el sker via Fortum Charge and Drive. Statistiken i figur 5 avser såld el till externa kunder, inte förbrukning i förvaltningens egna fordon. Utav denna försäljning uppskattas 2500 kWh utgöra laddning av förvaltningens fordon. Siffrorna för 2022 visar på en markant ökning av försäljningen av el på alla laddstolpar.

Figur 5. Elförbrukning (kWh) från kommunalt ägda publika laddstolpar.

- **Cykelväg:** För att förstärka stråket för cyklar genom tätorten och öka tillgängligheten till stationens östra perrong så har det byggts en cykelväg på ca 1,7 km från Ullstorpsvägen via Gustavs torg till östra delen av stationen. På den nya cykelvägen, mitt emot Kulturhuset, finns en cykelbarometer där man ser hur många cyklande som passerat den dagen samt under året.
- **Öppna kommunhus:** Anställda i Tomelilla, Ystad, Sjöbo, Simrishamn och Lunds kommuner kan nu distansarbeta i varandras lokaler, vilket underlättar för medarbetare som pendlar mellan kommunerna. Kommunen blir mer attraktiv som flexibel arbetsgivare och får miljövinster genom mindre resande. Förhoppningen är även att nätverkandet ska öka mellan kommunerna.

Kultur

För att uppnå det elfte globala hållbarhetsmålet fjärde delmål – Stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv arbetar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål där vi stöttar frivilliga och främjar initiativ som bidrar till ökat hälsosamt och aktivt liv, både inom kultur- och föreningsliv. Biblioteket och dess verksamhet är en viktig del för att uppnå detta mål.

Aktiviteter under 2022

- **Novelltävling:** Samtliga av kommunens folkbibliotek hade under våren en novelltävling som vände sig till barn, unga och vuxna. Den startade under februarilovet med ett antal skivworkshops ledda av lärare från Österlens folkhögskola.
- **Återbruk:** Under hösten inleddes ett samarbete med Återbruket Klädtrasan som varje tisdag får låna bibliotekets lokaler för att lappa, laga, sy om och fixa gamla kläder.
- **Shared reading:** Under hösten åkte personal ut till särskilda boenden och dagliga verksamheter för att högläsa och prata om texterna, enligt metoden Shared reading.
- **Läshunden Lovis:** På barnavdelningen satsades det under sommaren på extra aktiviteter för barn. En av dessa aktiviteter var att barn kunde få högläsa för läshunden Lovis, detta erbjöds även under hösten.

Fred & rättvisa

Det sextonde globala målet innebär att vi ska jobba mot fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer. För att uppnå detta jobbar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål där vi verkar för ett trygghetsskapande samhälle, utan hot och våld samt främjar initiativ som ökar mänsklig närvaro, minskar ensamhet och skapar trygghet i det offentliga rummet. Trygghetssamordnaren jobbar tillsammans med polisen med EST, Effektiv samordning för trygghet, vilket är ett systematiskt arbetssätt som bygger på kunskapsbaserad brottsprevention. Genom detta arbete har man tagit fram områden som behöver prioriteras.

Aktiviteter under 2022

- **Katalysatorstölder:** Detta är en pågående samverkan med polisen och fordonsbesiktningsbranschen. Informationssatsning om att förebygga stölder och försök till att implementera märkning av katalysatorer i samband med besiktning för att enklare kunna spåra dem när de anträffas av polis/tull.
- **Bedrägerier mot äldre:** Informationssatsning för att förebygga och öka kunskap med hjälp av bl.a. hemtjänst.
- **Arbete mot otrygga miljöer:** Det förebyggande arbetet har bl.a. fokuserat på torget/Norregatan, gångtunneln mellan Kvantum/Kastanjeskolan samt Skogsbackens friluftsområde.
- **Torget i Tomelilla:** Är en plats där många inte känner sig trygga enligt flera trygghetsundersökningar. Ombyggnationen av torget planerades bl.a. med medborgardialog som verktyg med målet att skapa förutsättningar för att fler ska vilja vistas på torget, mötas och känna trivsel tillsammans.

Social jämlikhet

För att uppnå det tionde globala hållbarhetsmålet om att minska ojämlikheten inom och mellan länder så jobbar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål där konsekvenserna av social och ekonomisk utsatthet i barns uppväxt minskas genom anpassade arbetssätt och insatser. Utvecklar dialog och möte utifrån behov och efterfrågan, med fokus på större tillgänglighet för individen och skapar lika möjligheter för alla och är inkluderande genom att ta bort både fysiska och kommunikativa hinder. I syfte att främja inkludering och motverka utanförskap finns en rad insatser av olika slag, exempelvis integrationssamordnare, projekt för invånare med låg arbetsförmåga, systematisk samverkan mellan socialtjänst och arbetsmarknadsenhet för att satsa på utbildningar, nå svaga språkgrupper et cetera.

Aktiviteter under 2022

- **Digital kommunal service i Tomelilla:** Utvecklingen av kommunens e-tjänster syftar till att öka tillgängligheten för individen och med Tomelilla direkts samspel med ”digitala medarbetare” så förebyggs den digitala utanförskapen.

- **Biblioteket:** Fokus på att bjuda tillbaka invånarna efter pandemin, påminna om vad som finns tillgängligt och erbjuda aktiviteter som lockar t ex novelltävling, läshunden Lovis och återbruk tillsammans med Återbruket klädtrasan. För att nå ut till ännu fler invånare, åker även personal ut till särskilda boenden och dagliga verksamheter för att högläsa och prata om texterna enligt metoden Shared reading.

Politiskt medbestämmande

För att uppnå det sextonde globala hållbarhetsmålets sjätte delmål om att bygga upp effektiva och transparenta institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer arbetar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål där erfarenhet och kunskap som utvecklar och utmanar oss i arbetet för en hållbar utveckling välkomnas. Tillvaratar goda idéer genom att främja insyn, dialog och öppenhet i våra verksamheter och lyfter fram barn- och ungas röst genom att lyssna, tillvarata och kommunicera på ett anpassat sätt. Ungdomsrådet finns för att öka ungas delaktighet och inflytande över utvecklingen i kommunen och för att unga ska ha möjlighet att tycka till om förslag som berör dem. För att öka allas möjlighet till inflytande har kommunen förstärkt sitt arbete med medborgardialog genom antagandet av en ny strategi.

Aktiviteter under 2022

- **Strategi för medborgardialog i Tomelilla kommun:** Strategin som antogs under året är tänkt att användas som stöd vid dialog med medborgarna och utgår från delaktighetstrappan; information, konsultation, dialog, inflytande, medbeslutande. Exempel där medborgardialog har använts är planeringen av torget, byalagsdialog, uppbyggnaden av familjecentralen, chatt med förtroendevalda och medborgarveckan på biblioteket med digitaliseringsavdelningen.

Jämställdhet

För att nå det femte globala hållbarhetsmålet om att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt så jobbar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål om att ge förutsättningar för jämställda utbildningar, arbetsplatser och fritidsaktiviteter. I kommunkompassen kommer man fram till att kommunen jobbar på bred front med många insatser, men att det saknas en strategi och en röd tråd i arbetet och att man därför inte heller kan se en tydlig effekt av insatserna.

Inkomst & arbete

För att uppnå det åttonde globala hållbarhetsmålet – verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla jobbar kommunen utifrån flera av livskvalitetsprogrammets mål om att erbjuda meningsfull sysselsättning samt skapa ett klimat och förutsättningar som ger möjlighet för innovation, kreativitet och entreprenörskap. Främja lösningar som bidrar till ett hållbart arbetsliv utifrån individuella förutsättningar och personliga behov samtidigt som det uppmuntras till att fler vågar förverkliga sina idéer, med särskilt fokus på hållbar utveckling och firar de goda exempel och människor som inspirerar och bidrar till långsiktigt hållbar utveckling. Kontinuerligt arbete som

fortsatt under året är t ex näringslivsfrukostar, feriearbete åt ungdomarna och AME:s insatser för aktivering.

Aktiviteter under 2022

- Grön Arena tas bort som alternativ för aktivering.
- Handlingsplan för Näringsliv antogs med visionen ”Tomelilla kommun ska vara en ambitiös möjliggörare där företaget och företagaren ser fram emot mötet med kommunen.”
- Kommunorganisationen förstärks regelbundet av studenter, praktikanter och personer som arbetstränar.

Utbildning

För att uppnå det fjärde globala hållbarhetsmålet – säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla arbetar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål om att satsa på tidiga insatser för att ge en god uppväxt med goda kunskaper som en grund för ett bra liv som vuxen.

Under 2022 har kommunen lagt grunden för en innovativ samverkan med forskningsinstitutet RISE, sociala entreprenörer och sociala investerare för att främja goda framtidsutsikter för kommunens unga, genom tidiga förebyggande insatser. Målet är att under 2023 teckna ett så kallat socialt utfallskontrakt inom området.

Aktiviteter under 2022

- **SLU studenter:** Tomelilla agerade studieort för ett antal SLU studenter som i olika projekt med fokus på hållbar stadsutveckling kom med intressanta idéer och planer. Inget är aktuellt att genomföras i dagsläget.
- **Barnrättskommun:** Kommunstyrelsen beslutar ge förvaltningen i uppdrag att implementera metoden för att bli en diplomerad Barnrättskommun genom ett samarbetsavtal mellan UNICEF och Tomelilla kommun.
- **Temadagar mot mobbning:** Ungdomsrådet i Tomelilla anordnade temadagar mot mobbning för samtliga elever från årskurs 4 till årskurs 9. Frågan om mobbning har varit aktuell för ungdomsrådet de senaste två åren.

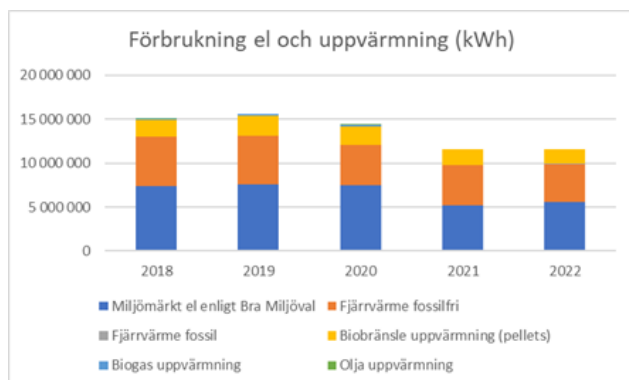

Energi

För att uppnå det sjunde globala hållbarhetsmålet om att säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla så jobbar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål där fossila bränslen fasas ut och ökar energieffektiviseringen. Sett till koldioxidutsläppen står uppvärmning för majoriteten, cirka 75% av utsläppen och elanvändning för 25%. Utsläppen kommer däremot uteslutande från biogena källor och det viktigaste för att få ner utsläppen från dessa källor är därmed att minska förbrukningen.

Aktiviteter under 2022

- **Elförbrukning:** Kommunorganisationen köper in nästintill all el genom Eons avtal för Miljömärkt el enligt Bra Miljöval. Knappt 2% av elen produceras själv genom solceller på kommunens fastigheter.

Figur 6. Förbrukning el och uppvärmning kommunorganisationen (kWh).

- **Uppvärmning:** Fossilfri fjärrvärme stod för 72% och biobränslen (pellets) för 28% av den totala uppvärmningen av kommunorganisationens lokaler.
- **Energieffektivisering:** Fastighetsenheten fortsätter arbetet med att energieffektivisera genom att byta till LED belysning på Byavångsskolan samt kommunhuset, nya ventilationsaggregat i det nyrenoverade köket på Norrevång, nytt vattenreningsystem och styrsystem på Välabadet och satt nya cirkulationspumpar på Smedstorpskola.
- **Rådgivning:** Kommunens klimat och energirådgivare ger kommunens invånare, företag och organisationer råd om hur de kan energieffektivisera på ett hållbart sätt. Det genomfördes 264 rådgivningar som kunde härledas till Tomelilla kommun (3 kommuner delar på tjänsten). 248 privatpersoner, 12 företag och 4 övriga organisationer fick råd. Förutom svenska har även engelska, tyska samt thailändska använts (Google translate är högst användbart). Under första halvåret kunde energirådgivaren arbeta förebyggande genom mässor, föreläsningar, tidningsartiklar och radio. Men under andra halvan av året när elpriserna steg, blev det hårt tryck på direkt rådgivning.
- **Strömavbrott:** Under strömavbrottet 19 juli 2022 bistod energirådgivaren med sina kunskaper och gav förslag om att kommunerna i sydöst säkerställer att kunskap och kompetens inom energisystem finns tillgänglig för säkerhetssamarbetet i kommunerna.
- **Österlenhem:** bidrar till energieffektiviseringen genom att ha minskat sin energiförbrukning med ca 18% sedan 2007 genom el från sol, HVO, Ecopar (miljöbensin till maskinerna) mm. Investering i lägenheterna med kallhyra är en åtgärd som i framtiden kommer ge stor energieffektivisering tack vare tilläggsisolering, luftvärmepump och fjärrvärme. Nybyggnationen i Brösarp har stort fokus på energieffektiva fastigheter.

3.2 Ekologiskt tak

Vattentillgång

För att uppnå det femtonde globala hållbarhetsmålet om att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald arbetar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål där vi skyddar och skapar natur- och vattentjänster som utgör höga natur- och rekreationsvärde för invånare och besökare. Detta gör kommunen t.ex. genom sin delaktighet i både Österlens- och NKT Vattenråd där flera vattenvårdsprojekt genomfördes och planerades under 2022.

Aktiviteter under 2022

- **Våtmarksområde:** 3 dammar anlades i ett våtmarksområde i Bertilstorp, det projekterades även för ett nytt våtmarksområde i Eljaröd. Syftet med dessa våtmarksområden är att rena från kväve och fosfor samt öka den biologiska mångfalden. Det har även påbörjats projektering för två bevattningsdammar och 8 ytterligare vattenvårdsåtgärder.
- **Stenbybäcken:** Inom bäckens avrinningsområde har 20 markägare involverats och projekterings åtgärdsprogram visade på 21 åtgärder varav 5, främst flödesreglerande, ansågs lämpliga.
- **LEADER-bidrag för undervisning:** Ett LEADER-bidrag erhöles som ska användas för att skapa en besöksplats för att informera om Österlens vattendrag och på sikt bidra till ett hållbart agerande vad gäller våra vatten. Ansökan gällde Vantalängan, men länsstyrelsen avlog ansökan. Ny plats undersöks. Även ett LOVA bidrag erhöles för vattenvård (som bl.a. ska genomföras i Tomelilla kommun). NKT Vattenråd fick 6 miljoner kr och Österlens Vattenråd fick 4,8 miljoner kr.

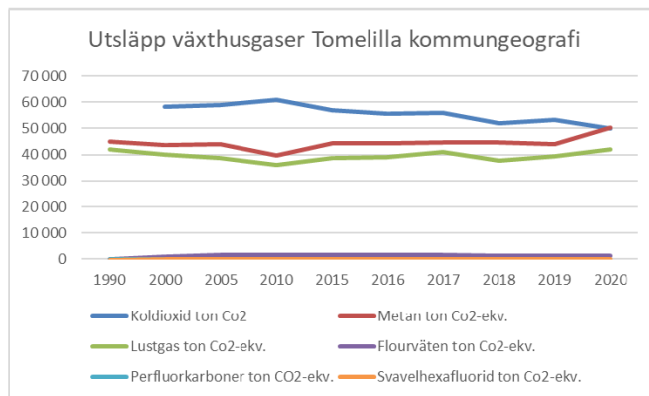

Markanvändning

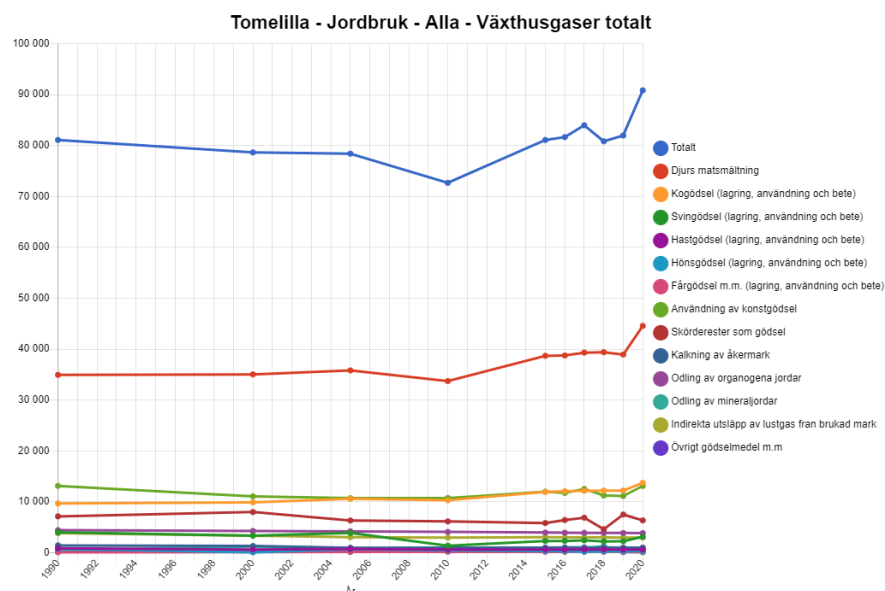
Även här handlar det om att uppnå det femtonde globala hållbarhetsmålet – skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald som knyter an till ett annat mål ur kommunens livskvalitetsprogram – Vid exploatering där natur- och rekreationsvärden försvinner eller reduceras kompenseras dessa genom ekologisk compensation. Inom kommunens geografiska område består markanvändningen till största del av jordbruksmark bestående av 56% åkermark samt 26% produktiv skogsmark.

Aktiviteter under 2022

- **Växthusgasutsläpp från markanvändning:** Enligt SMHI:s emissionsdatabas är de största utsläppen av växthusgaser i Tomelilla kommun metan, koldioxid och lustgas. Senaste årens utveckling med ökade utsläpp av metan och lustgas är viktigt att övervaka. Framför allt ökar utsläppen i samband med djurhållningen så som djurens matsmältning samt gödseln.

Figur 7. Total växthusgasutsläpp Tomelilla kommungeografi. Källa: SMHI emissionsdatabas.

Figur 8. Utsläpp jordbrukssektorn i Tomelillas kommungeografi. Källa: SMHI emissionsdatabas.

- **Västra industriområdet:** För att skapa mer industrimark, handel och verksamhet får området ny detaljplan. Framtida dagvatten tas om hand i ett grönområde som utökats vid en befintlig trädunge med våtare mark. Ett naturområde har även planerats längs med planområdets ytterkanter för att bevara viktiga rösen och göra plats för dagvattendammar. Länsstyrelsen har beviljat kommunens ansökan om dispens för biotopskydd för en märkegrav som kommer tas bort och planläggas för kvartersmark men en större åkerholme bevaras inom området då även den skyddas med biotopskydd.
- **Det gröna Ullstorp:** Området finns utpekad i kommunens översiktsplan som utbyggnadsområde för bostäder. Utredning av lämplighet att bygga bostäder i detta oexploaterade område med höga naturvärde behövs och kommer prövas genom arkitekttävling, miljökonsekvensbeskrivning och planprogram.

Koldioxidinlagring

För att uppnå det trettonde globala hållbarhetsmålet om att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser arbetar kommunen inom projektet Vattenvård i Sydost där markägare ges rådgivning för restaurering eller etablering av våtmarker. Genom att återskapa historiska våtmarker och återvåta mullrika jordar skapas förutsättningar för koldioxidinlagring.

Biodiversitet

Även här handlar det om att uppnå det femtonde globala hållbarhetsmålet – skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald som knyter an till ett annat mål ur kommunens livskvalitetsprogram – Vi bidrar till och värnar utveckling som ger hög biologisk mångfald. I Tomelilla tätort har det planterats fler träd för att öka grönstrukturen som renar luften och jämnar ut temperaturen.

Aktiviteter under 2022

- **Våtmarksområde:** Vattenrådets två projekt där nya våtmarksområden anlades alternativt restaurerades agerar både som uppfångare av kväve och fosfor men ökar även biodiversiteten.
- **Österlenhem:** Kvarteret Heimdals ytterområde var i behov av upprustning. Bidrag söktes och beviljades för att genomföra åtgärder som innebär att stadsgrönka eller ekosystemtjänster ökar eller utvecklas i eller i anslutning till områden med socioekonomiska utmaningar. Bland annat så kommer det bli ängsblommor, vårlökar, bärbuskar, träd och perenner som ökar stadsgrönkan.

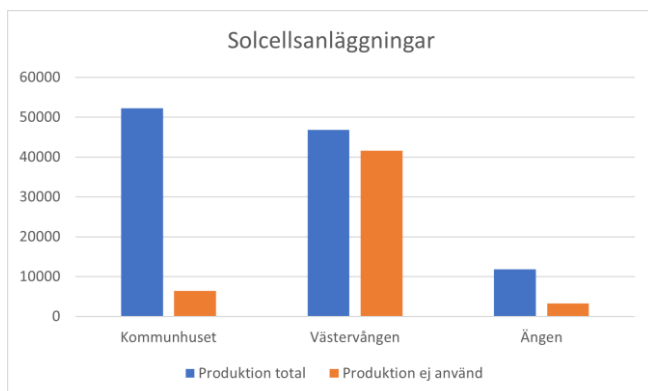
Energiproduktion

För att uppnå det sjunde globala hållbarhetsmålet om att säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla arbetar kommunen utifrån den lokala energi-och klimatplanen 2020–2025 för att öka andelen förnybar energi.

Österlenhem förbereder för anläggning av solceller på tak vid nybyggnation och kommunens fastighetsavdelning förbereder för solceller på befintliga tak där det är möjligt.

Aktiviteter under 2022

- **Solceller:** Kommunen har tre solcellsanläggningar i bruk, på kommunhusets tak, på förskolan Ängen och på förskolan Västervången. Under 2022 producerade dessa anläggningar totalt 110 801 kWh varav 51 243 kWh inte användes i fastigheten utan såldes till Eon.

Figur 9. Kommunorganisationens solcellsanläggningar produktion 2022.

- **Powerbio:** Produktion av grön energi och högvärdiga produkter av gräs, tång och halm är målet med projektet Power Bio. Om det lyckas kan biomassor, som i dag är ett problem och en kostnad, i stället bidra till att mindre mängder fossila resurser används för t ex plast, flygbränsle och isolering av stenull.

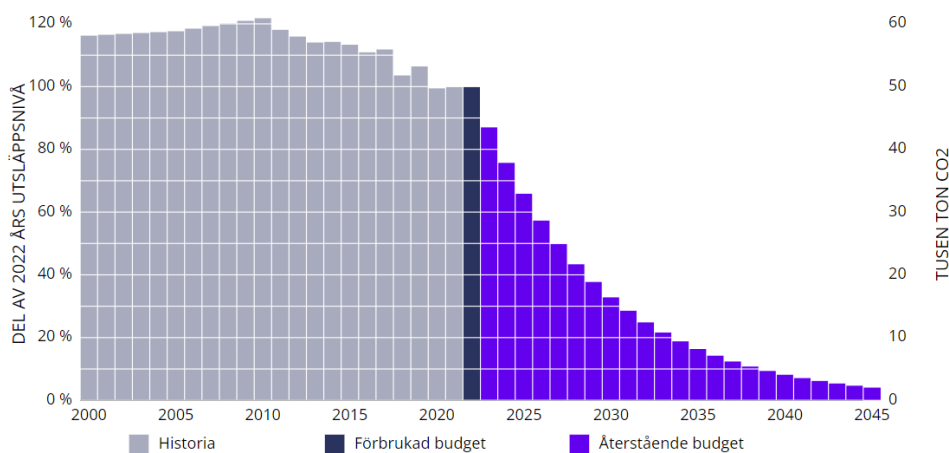
Klimatförändringar

För att uppnå det trettonde globala hållbarhetsmålet om att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser jobbar kommunen utifrån livskvalitetsprogrammets mål där vi främjar klimatsmarta och klimatanpassade alternativ för en hållbar samhällsutveckling. Koldioxidbudgeten visar historia, nuläge och framtida mål. Mer växtlighet och projekt som fossilbränslefree kommuner och klimatväxling är olika vägar för att uppnå klimatmålen.

Aktiviteter under 2022

- **Koldioxidbudget:** En koldioxidbudget för Tomelilla kommun togs fram 2022. Koldioxidbudgeten fungerar som ett verktyg för att fördela de begränsade utsläppen av koldioxid som kan rymmas inom ramen för att uppnå Parisavtalet. Budgeten redovisar totala utsläpp av koldioxid historiskt sett och synliggör den minskning av utsläpp som krävs inom Tomelilla kommungeografi för att ligga i linje med Parisavtalet.

Figur 10 visar historiska utsläpp 2000–2020, uppskattade utsläpp 2021, samt budgeterade utsläpp 2022–2045. Utsläppen föreslås minska med en konstant del av föregående års utsläpp. Den vänstra Y-axeln visar utsläpp som procent av 2021.

Figur 10. Tomelilla kommuns lokala koldioxidbudget januari 2023.

Enligt beräkningarna som ligger till grund för koldioxidbudgeten kan en maximal mängd om 338 tusen ton fossil koldioxid släppas ut inom Tomelilla från och med år 2023 till 2045, om utsläppen ska begränsas i enlighet med Parisvalet. År 2022 uppskattas utsläppen inom Tomelillas geografiska område till 50 109 ton. Skulle utsläppen ligga kvar på dessa nivåer, är Tomelillas koldioxidbudget förbrukad inom 7 år. Om koldioxidutsläppen ska fhasas ut innan koldioxidbudgeten tar slut krävs en procentuell minskning om 13% per år, med start 2023.

- **Fossilbränslefria kommuner:** Projektet avslutades med goda resultat. Tomelilla var en av sju kommuner som under sju år jobbade mot att bli fossilbränslefria och resultatet gav 98% fossilbränslefritt och 73% lägre växthusgasutsläpp.
- **Klimatväxling:** Klimatväxlingsmodellen innebär att en extra avgift tas ut när man kör med egen bil i tjänst eller flyger, den extra avgiften läggs i en fond som sedan används för klimatåtgärder inom kommunens olika verksamheter. 2020 infördes steg 1 som omfattar tjänsteresor med flyg och 2022 infördes steg 2 då körning med egen bil i tjänst även klimatväxlas. Dessa är de två reskategorier som ger störst klimatutsläpp

Luftkvalitet

För att uppnå det elfte globala hållbarhetsmålets sjätte delmål om att minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall, är kommunen med i Skånes luftvårdsförbund som regelbundet mäter och beräknar Skånes luftkvalitet.

Aktiviteter under 2022

- **Årsrapport för Tomelilla kommun – 2021:** Enligt alla mätningar och beräkningar som Skånes luftvårdsförbund gjort under 2019 och 2020 är luftkvaliteten i Tomelilla kommun mycket god.

Ämne	MKN	ÖUT	NUT	Halter i kommunen	Utvärderingsnivå
Kvävedioxid – Årsmedelvärde	40	32	26	9 (µg/m ³)	<NUT
Kvävedioxid – Dygnsmedelvärde	60	48	36	15 (µg/m ³)	<NUT
Kvävedioxid – Timmedelvärde*	90	72	54	21 (µg/m ³)	<NUT
PM ₁₀ – Årsmedelvärde	40	28	20	14 (µg/m ³)	<NUT
PM ₁₀ – Dygnsmedelvärde	50	35	25	24 (µg/m ³)	<NUT
PM _{2.5} – Årsmedelvärde	25	17	12	10 (µg/m ³)	<NUT
Svaveldioxid – Årsmedelvärde	20	12	8	0,5 (µg/m ³)	<NUT
Arsenik (2018)	6	3,6	2,4	0,7 (ng/m ³)	<NUT
Bly (2018)	500	350	250	6,9 (ng/m ³)	<NUT
Kadmium (2018)	5	3	2	0,12 (ng/m ³)	<NUT
Nickel (2018)	20	14	10	1,01 (ng/m ³)	<NUT
Benso(a)pyren (2018)	1	0,6	0,4	0,05 (ng/m ³)	<NUT
Bensen – Årsmedelvärde (2017)	5	3,5	2	0,57 (µg/m ³)	<NUT

Figur 11. Mätning av luftkvalitet i Tomelilla kommun 2021.

- **Ökad växtlighet:** Luftkvalitetmätningarna visade något högre värden av t ex de olika kvävedioxiderna vid torget i Tomelilla tätort. En ökad växtlighet sedan ombyggnationen av torget kan bidra positivt på luftkvaliteten samtidigt som det jämnar ut temperaturen och ökar infiltrationen.

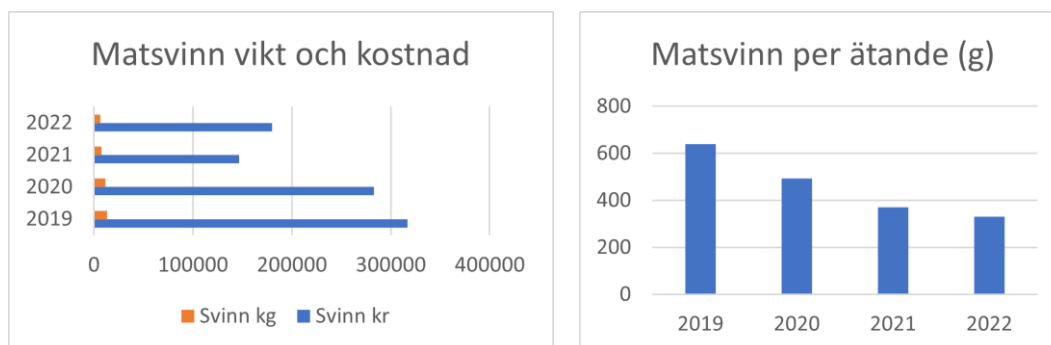

Avfall & konsumtion

För att uppnå det tolfte globala hållbarhetsmålet om att säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster jobbar kommunen utifrån flera av livskvalitetsprogrammets mål så som att förändra vår konsumtion och etablera beteenden som förebygger avfall genom att öka andelen delningstjänster med cirkulär ekonomi i fokus samt välja varor och tjänster som är miljömässigt och etiskt hållbara. Planerar långsiktigt och hållbart vid investeringar och satsningar samt ställer tydliga hållbarhetskrav på varor och tjänster vid upphandling.

Aktiviteter under 2022

- **Livsmedel:** Majoriteten av kommunorganisationens livsmedelskonsumtion används inom skola, vård och omsorg. Av de inköpta livsmedlen blir 2 % matsvinn, motsvarande 11 225 kg CO₂ ekvivalenter.

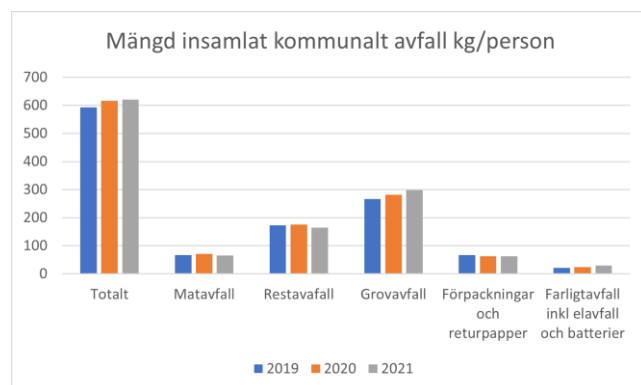

Figur 12. Total mängd matsvinn i vikt och kostnad för Tomelillas matverksamheter.

Figur 13. Matsvinn per ätande i Tomelilla kommuns matverksamheter.

Även om figur 12 visar på ökat matsvinn jämfört med 2021 visar figur 13 att matsvinnet trots allt har minskar per ätande. Dessa motstridiga data har sin förklaring i att skolor under 2021 tvingades hålla stängt under korta perioder p.g.a. pandemin vilket minskade mängden svinn det året. Kostenheten jobbar ständigt på att minska svinnet genom inhandling, tillagning, servering och i arbetet efter, alltså genom hela kedjan.

- **Sysav och Ökrab:** Förenklat samlar Ökrab in avfallet och Sysav tar sen hand om avfallet. Den totala mängden avfall har ökat mellan 2019–2021 tillsammans med den ökande befolkningen. Grovavfall är den typen avfall som ökat mest medan matavfall, restavfall och förpackningar minskat något under perioden.

Figur 14. Mängd insamlat kommunalt avfall kg/person för Tomelilla kommun

- **Kretsloppsplanen:** Sysav, Ökrab samt tio kommuner jobbar tillsammans med den gemensamma kretsloppsplanen, den har tre mål som alla främjar en hållbar utveckling i samhället. De tre målen hänger ihop och bidrar till att minska avfallet och miljöbelastningen, öka återanvändningen och återvinningen samt sätta beteendeförändring i fokus.

4 Fokus för 2023 och framåt

I det här avsnittet pekas de viktigaste utvecklingsområdena ut utifrån vad som redovisats i hållbarhetsrapporten. Enligt munkmodellen anses ett samhälle välmående när de tolv sociala grundvillkoren uppfylls utan att de nio ekologiska gränserna överskrids. För att uppnå munkmodellens mål om att tillgodose alla människors behov inom gränsen för planetens resurser krävs därmed insatser som bidrar till social och ekologisk hållbarhet samtidigt. För att bli bättre på att knyta sociala och ekologiska frågor närmare varandra arbetar Tomelilla kommun på olika sätt med att integrera munkmodellen i kommunens styrning. Några exempel är utveckling av verktyg för tidiga planeringsskederna där Munkmodellen ska användas i utvecklingen av den nya F-6 skolan och utvecklingen av beslutsstöd utifrån munkmodellens principer där Tomelilla samarbetar med bl.a. den tyska kommunen Bad Neuheim, brittiska Bath and North East Somerset.

4.1 Sociala grunden

- Jämställdhetsarbetet behöver konkretiseras med en tydlig strategi för genomförande och uppföljning.
- Skapa förutsättningar för att höja kvinnors lön i kommunorganisationen men även vid upphandlingar.
- Jämställdhetsarbetet i grundskola och förskola behöver starkas med fokus på pojkar och flickors resultat i skolan.
- Grundskolans arbete med att skapa trygga skolor för alla elever behöver fortsätta.
- Bibliotekens arbete med tillgänglighet och utbud behöver fortsätta.
- Skapa förutsättningarna för att bli diplomerad Barnrättskommun
- Skapa förutsättningarna för att skriva ett socialt utfallskontrakt för att främja goda framtidsutsikter för kommunens unga, genom tidiga förebyggande insatser.

4.2 Ekologiska taket

- Insatser för minskade växthusgasutsläpp behöver intensifieras. Antagandet av klimatfärdplan är ett viktigt steg på vägen. Integrering av Tomelillas lokala koldioxidbudget i den ekonomiska budgeten är även viktigt för att styra investeringar mot utsläppsminskande åtgärder.
- En handlingsplan för Tomelilla kommuns arbete med genomförandet av den Gemensamma Kretsloppsplanen behöver tas fram för att vända trenden med ökat avfall.
- Insatser för ökad produktion av förnybar energi på kommunens fastigheter behöver intensifieras. Framtagandet av en energiplan är viktigt för att styra utvecklingen i kommunorganisationen liksom den geografiska kommunen.
- Attraktivitet och tillgänglighet av kollektivtrafik och cykel behöver utvecklas för att öka andelen hållbara resor.
- Insatser kring och kunskapen kring metoder för kolinlagring behöver stärkas.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

5 Uppföljning Agenda 2030

De nyckeltal som redovisas nedan är ett resultat av RKA:s uppdrag inom arbetet med nyckeltal för Agenda 2030. Nyckeltalen ska vara ett stöd för arbetet i kommunerna kopplat till de globala hållbarhetsmålen för Agenda 2030. RKA fick uppdraget att leda arbetet i samråd med SCB, Agenda 2030-delegationen och ett antal kommuner och landsting. Nyckeltalen är ett viktigt steg för att Agenda 2030 ska förverkligas i hela Sverige och publicering av nyckeltalsurvalet presenterades första gången i Kolada 2019. Under 2023 ser RKA över nyckeltalen och Tomelilla kommun ingår som referensgrupp.

Läs mer: [Kolada](#) [Vägledning RKA](#)

Färgerna visar var Tomelilla kommun ligger i jämförelse med andra kommuner:

 Bästa 25% Mittersta 50% Sämsta 25%

Några områden där Tomelilla kommun sticker ut:

- Mål 2 - Ingen hunger där nyckeltalen visar att kommunen är en av de 25 procent sämsta vad gäller ekologisk odlad åkermark.
- Mål 3 - God hälsa och välbefinnande där nyckeltalen visar att kommunen är en av de 25 procent sämsta vad gäller medellivslängden bland kvinnor i Sverige och 25 procent sämsta vad gäller antibiotikaförsäljningen/1000 invånare.
- Mål 4 - God utbildning där nyckeltalen visar att kommunen är en av de 25 procent sämsta i andel elever i åk 9 behöriga till yrkesprogram, gymnasieelever med examen inom 4 år och vad gäller trygghet i skolan för åk 9. Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller som studerar efter fullföljd gymnasieutbildning har ökat något och är inte längre en av de 25 % sämsta.
- Mål 5 - Jämställdhet där nyckeltalen visar att kommunen är en av de 25 procent sämsta vad gäller uttag av föräldrapenning av män. Andelen tillfälliga föräldrapenningdagar (VAB) som tas ut av män har förbättrats under åren. Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst är en av de 25 procent sämsta i Sverige.
- Mål 6 - Rent vatten och sanitet för alla ligger kommunen bland de 25 procent bästa vad gäller grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status.
- Mål 12 - Hållbar konsumtion och produktion visar att kommunen har en hög andel hushållsavfall som samlas in till materialåtervinning vilket ökat och är nu en av de 25 procent bästa i Sverige. Den totala mängden ekologiskt livsmedel inom kommunens verksamhet är fortsatt låg bland de 25 procent sämsta i Sverige.
- Mål 13 - Bekämpa klimatförändringarna ligger kommunen bland de 25 procent bästa vad gäller fossiloberoende bilar och miljöbilar i kommunorganisationen.

Mål 1 Ingen fattigdom

Fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär bland annat även brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet.

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, andel (%)	9,0	9,0	10,0	7,3	
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen	0,87	0,78	0,77	0,75	

Mål 2 Ingen hunger

Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Invånare med fetma, andel (%)					23
Ekologiskt odlad åkermark, andel (%)	4,7	5,1	4,9	5,1	

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%)					69
Medellivslängd kvinnor, år	84,2	84,0	83,4	83,2	83,5
Medellivslängd män, år	79,7	80,0	80,1	80,2	80,5
Invånare 16-84 år med gott psykiskt välbefinnande, andel (%)					85,2
Fallskador bland personer 65+, 3-årsm, antal/100 000 inv	3 167	2 962	2 674	2 819	
Antibiotikaförsäljning, recept/1000 inv	329,6	310,0	290,8	273,8	311,4

Mål 4 God utbildning

Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Barn 1-5 år inskrivna i förskola, andel (%)	83,6	85,3	89,4	87,6	86,0
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)	64,8	71,5	73,9	79,6	76,5
Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%) (-2021)	75,0		70,1	70,1	
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)	76,6	64,0	65,7	56,9	66,5

Ungdomar etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutb., hemkommun, andel (%)	76,1	77,1	78,7		
Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%)	26,6	27,0	27,3	27,2	28,6

Mål 5 Jämställdhet

Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun, andel (%)	55	57	67	70	71
Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av antal dagar (%)	25,2	28,6	28,9	26,6	28,1
Tillfälliga föräldrapenningdagar (VAB) som tas ut av män, andel av antal dagar (%)	34,4	34,5	36,3	39,8	37,2
Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst, andel (%)	79,2	77,2	76,3	76,0	

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla

Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Vattentäckter med vattenskyddsområde, andel (%)	88,9	88,9	88,9	88,9	
Sjöar med god ekologisk status, andel (%)					
Vattendrag med god ekologisk status, andel (%)	14,3	14,3	14,3	14,3	
Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status, andel (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	

Mål 7 Hållbar energi för alla

Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Elavbrott, genomsnittlig avbrottstid per kund (SAIDI), minuter/kund	173	196	156	87	
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%)		99,7	99,6		
Slutanvändning av energi totalt inom det geografiska området, MWh/inv		24	22		

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Bruttoregionprodukt, kommun (BRP), 1000 kr/invånare	262,2	275,2	286,7		
Invånare 17-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%)	11,4	11,0	9,5		
Långtidsarbetslöshet 25-64 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef.	4,1	4,4	5,1	4,5	3,7
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%)	78,8	79,2	78,6	79,5	

Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel (%)	56,5	62,7	68,1	64,3	71,0
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt, NKI	83	81		62	77
Befolkning i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	45,7	53,5	53,7		

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Minska ojämlikheten inom och mellan länder

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)					37
Förvärvsarbetande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20-64 år, vistelsetid 4-6 år, andel (%)	45,8	42,3	52,8	54,0	
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%)	59	51	77	64	

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Demografisk försörjningskvot	0,90	0,90	0,91	0,93	0,93
Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%)	19,0	19,2	19,4	18,3	

Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg/inv	22,3	21,1	22,2		
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg	301 723	286 692	303 022		
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom). kg/inv	1,40	1,32	1,33		
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), kg	18 972	17 917	18 168		

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare (justerat)	688	593	600	621	
Kommunalt avfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%)	37	45	44	44	
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%)	8	9	8		

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv/inv.	9,18	9,22	9,61		
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv	124 493	125 528	131 350		
Miljöbilar i kommunorganisationen, andel (%) (-2020)	48,6	63,3	62,2		
Miljöbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området, (%) (-2020)	10,4	10,8	12,1		
Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%)			9,3	12,3	14,1
Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)			68,9	68,1	82,0
Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv	825,9	808,9	739,7	757,9	

Mål 14 Hav och marina resurser

Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling - Nyckeltal för mål 14 saknas för kommuner.

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Skyddad natur totalt, andel (%)	8,0	8,0	8,0	8,0	

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer

Nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022
Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)					28
Anmälda våldsbrott, antal/100 000 inv	1 342	1 410	1 098	919	905
Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigevalet, andel (%)	82	82	82	82	
Verksamhetens resultat kommun, andel (%) av skatter och statsbidrag		-0,1	5,3	5,9	7,8

Mål 17 Genomförande och globalt partnerskap

Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling - Nyckeltal för mål 17 saknas för kommuner.

6 Uppföljning Miljö och Klimat

Indikatorer för uppföljning av Sveriges miljömål för kommuner och klimatnyckeltal från Klimatkommunerna på uppdrag av SKR. Indikatorerna grupperas utifrån olika utsläpps- och åtgärds-kategorier. www.sverigemiljomal.se. För 2022 finns ej uppdaterade nyckeltal varför 2021 används som senaste värdet.

Generationsmålet. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Läs mer: [Kolada Miljö](#)

Färgerna visar var Tomelilla kommun ligger i jämförelse med andra kommuner:

● Bästa 25% ● Mittersta 50% ● Sämsta 25%

Några områden där Tomelilla kommun sticker ut:

- Klimatpåverkande utsläpp där kommunen ligger bland de 25 procent sämsta vad gäller det totala utsläppet av växthusgaser, utsläppen från jordbruk samt från egen uppvärmning per invånare.
- Utsläpp till luft där kommunen ligger bland de 25 procent bästa vad gäller antal kg utsläpp per invånare av partiklar större än 25. Mikrom. Däremot är utsläppet av ammoniak bland de 25 procent sämsta i Sverige, liksom utsläppet av flyktiga organiska ämnen.
- Fysisk planering/samhällsplanering/markanvändning där kommunen ligger bland de 25 procent bästa vad gäller medelavståndet till skyddad natur. Den totala och kommunalt ägda andelen cykelväg har däremot inte förändrats sedan 2017 varför Tomelilla nu ligger bland de 25 procent sämsta vad gäller meter cykelväg per invånare.
- Gröna frågor där kommunen ligger bland de 25 procent sämsta vad gäller andel slåtteräng per total betesmark, något som minskat sedan 2017.

Nyckeltal miljö och klimat	2018	2019	2020	2021
Klimatpåverkande utsläpp				
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ -ekv/inv.	9,18	9,22	9,61	
Utsläpp till luft av växthusgaser, jordbruk, ton CO ₂ e/inv	5,96	6,02	6,65	
Utsläpp till luft av växthusgaser, egen uppvärmning, ton CO ₂ e/inv	0,23	0,26	0,23	
Utsläpp till luft av växthusgaser, arbetsmaskiner, ton CO ₂ e/inv	0,46	0,48	0,49	
Utsläpp till luft av växthusgaser, industri, ton CO ₂ e/inv	0,25	0,24	0,20	
Utsläpp till luft av växthusgaser, transporter, ton CO ₂ e/inv	1,98	1,94	1,78	
Utsläpp till luft av växthusgaser, el och fjärrvärme, ton CO ₂ e/inv	0,02	0,01	0,01	
Utsläpp till luft av växthusgaser, produktanvändning (inklusive lösningsmedel), ton CO ₂ e/inv	0,15	0,14	0,14	
Utsläpp till luft av växthusgaser, avfall (inklusive avlopp), ton CO ₂ e/inv	0,13	0,12	0,12	
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ -ekv	124 493	125 528	131 350	

Utsläpp till luft	2018	2019	2020	2021
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg/inv	22,3	21,1	22,2	
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg	301 723	286 692	303 022	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom). kg/inv	1,40	1,32	1,33	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), kg	18 972	17 917	18 168	
Utsläpp till luft av ammoniak (NH3), totalt, kg/inv	44,74	44,13	50,55	
Utsläpp till luft av ammoniak (NH3), totalt, kg	606 497,80	600 869,08	690 638,29	
Utsläpp till luft av flyktiga organiska ämnen totalt, ton NMVOC/inv	0,03	0,03	0,04	
Utsläpp till luft av flyktiga organiska ämnen totalt, ton NMVOC	463	454	503	
Fysisk planering/Samhällsplanering/Markanvändning	2018	2019	2020	2021
Medelavstånd till skyddad natur, km	1,20	1,20	1,20	1,20
Befolkning i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	45,7	53,5	53,7	
Befolkning, inom tätort, i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	60,3	71,3	71,3	
Befolkning, utanför tätort, i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	11,4	11,7	11,5	
Nyttillkomna bostäder i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	92,9	80,6	84,4	
Cykelväg i kommunen, total, meter/inv.	1,9	1,9	1,9	1,9
Cykelväg i kommunen, kommunal, meter/inv.	1,7	1,7	1,7	1,7
Medborgarundersökningen - Utbudet av gång- och cykelvägar är bra, andel (%)				49,0
Kommunen har aktuella dokument för att främja miljöanpassade transporter och minskat transportbehov (Ja=1, Nej=0)	1			
Kommunen har aktuella dokument som fyller funktionen av ett kulturmiljöprogram (Ja=1, Nej=0)	1			
Kommunen har aktuella dokument som fyller funktionen av ett grön- och vattenstrukturprogram (Ja=1, Nej=0)	0			
Kommunen har aktuell kommunal energiplan eller dokument som fyller funktionen av en sådan plan (Ja=1, Nej=0)	1			
Kommunen har tillgång till antikvarisk kompetens (Ja=1, Nej=0)	1			
Kulturhistoriskt skyddad bebyggelse, antal/10 000 inv	5,9	5,9		
Transporter, inkl. kollektivtrafik	2018	2019	2020	2021
Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)			68,9	68,1
Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%)			9,3	12,3
Miljöbilar i kommunorganisationen, andel (%) (-2020)	48,6	63,3	62,2	
Miljöbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området, (%) (-2020)	10,4	10,8	12,1	
Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv	825,9	808,9	739,7	757,9
Bensin- och dieselleverans till vägtransporter, liter/inv	791	778	659	759
Bilar, antal/1000 inv	585	585	585	590
Bensinbilar, antal/1000 inv	372	363	355	345
Dieselbilar, antal/1000 inv	182	186	189	194
Dieselbilar godkända för HVO100, antal/1000 inv			20,6	31,1
Elbilar, antal/1000 inv	0,6	1,7	3,1	6,5
Elhybridbilar, antal/1000 inv	5,0	6,9	8,0	9,3
Laddhybridbilar, antal/1000 inv	1,5	2,2	5,1	8,6
Etanolbilar, antal/1000 inv	20,1	20,6	20,2	20,8
Gasbilar, antal/1000 inv	3,8	4,8	5,5	5,4
Cirkulär ekonomi & hållbar konsumtion	2018	2019	2020	2021
Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare (justerat)	688	593	600	621
Insamlat mat- och restavfall, kg/invånare (justerat)	258	239	247	229
Insamlat förpackningar och returpapper, kg/invånare (justerat)	66	67	47	63
Insamlat grovavfall, kg/invånare (justerat)	344	266	282	298

Insamlat farligt avfall (inkl. elavfall och batterier), kg/invånare (justerat)	20	21	24	30
Kommunalt avfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%)	37	45	44	44
Kommunalt avfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%)	37	45	44	44
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%)	8	9	8	
Måltidssvinn, grund- och gymnasieskola, gram/ätande		15		
Gröna frågor, inkl. skyddat natur, ekosystemtjänster m.m.	2018	2019	2020	2021
Skyddad natur totalt, andel (%)	8,0	8,0	8,0	8,0
Ekologiskt odlad åkermark, andel (%)	4,7	5,1	4,9	5,1
Sjöar med god ekologisk status, andel (%)				
Vattendrag med god ekologisk status, andel (%)	14,3	14,3	14,3	14,3
Total betesmark, hektar	2 884	2 882	2 883	2 879
Slåtteräng, hektar	12	11	6	6
Slåtteräng, per total betesmark, andel (%)	0,42	0,38	0,21	0,21
Energi	2018	2019	2020	2021
Slutanvändning av energi totalt inom det geografiska området, MWh/inv		24	22	
Elproduktion totalt inom det geografiska området, MWh	60 635	70 034	66 682	
Elproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%)		100		
Elproduktion av vattenkraft inom det geografiska området, MWh	0	0	0	
Elproduktion från vindkraft, MWh	60 635	70 034	66 682	
Fjärrvärmeproduktion totalt inom det geografiska området, MWh		36 360	33 997	
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%)		99,7	99,6	
Solcellsanläggningar totalt, installerad effekt (MW)	1,63	2,34	3,00	5,25
Solcellsanläggningar under 20 kW, installerad effekt (MW)	0,61	1,18	1,60	2,78
Solcellsanläggningar 20 kW – 1000 kW, installerad effekt (MW)	1,02	1,16	1,41	2,47
Solcellsanläggningar över 1000 kW, installerad effekt (MW)	0,00	0,00	0,00	0,00
Solcellsanläggningar totalt, antal	80	136	180	341